

Norske forskere vil dumpe CO₂ i havet

Nansen-senteret i Bergen ønsker å utføre forsøk med å dumpe karbondioksyd (CO₂) i havet. Instituttet mener tiltaket kan fjerne de verste klimaeffektene. Forsøket vil være det første i verden.

N&M Bulletin
Ole P. Pedersen

Direktør ved Nansen-instituttet i Bergen, Ola M. Johannessen, sier til N&M Bulletin at forskerne først vil gjøre forsøk i et lukket system, før prinsippet testes ut i en norsk fjord.

– Hvis vi kan skuffe 30 prosent av utslippene ned i havet, kan vi potensielt hindre de verste klimaeffektene. Vi trenger fem år for å utføre forsøkene, og systemet kan være operativt om 10 til 15 år, sier Johannessen.

Fire års arbeid

De siste fire årene har Nansen-senteret via datamodeller stu-

dert muligheten for å dumpe CO₂ i havet. Beregningene til nå viser at om klimagassen dumpes på stort dyp – mellom 500 og 1000 meter – vil svært lite komme opp til overflaten, rundt ti prosent i løpet av en hundreårsperiode. Tiltaketskal også være ganske billig, ifølge forskerne: mellom fem og ti dollar per tonn CO₂.

Kan løse CO₂-problemet?

Johannessen påpeker at de globale utslippene av CO₂ vil øke drastisk de kommende ti årene, på grunn av den økonomiske utviklingen i sør. Foreløpig finnes det ingen internasjonal avtale om å redusere utslippene. En slik kan tidligst være på plass om to år, og vil bare omfattede rike i-landene.

– Mener dere at klimaproblemet kan løses på denne måten?

– Ja, det er jo perspektivet. Vi har den teknologien som skal til. Idéen er egentlig nesten 20 år gammel, men det er ingen som har gjort noen praktiske eksperimenter, sier Johannessen.

Ifølge Peter Mosby Haugen, forsker ved Nansen-senteret, er det først og fremst store, industrielle utslipp som kan «fjernes» på denne måten. Teknikken kan dermed være aktuell for et gasskraftverk i Norge.

Ifølge Nansen-senteret vil den nye teknikken ikke føre til store miljøskader, så fremt gassen dumpes på stort dyp. Det er først og fremst ved utslippsstedet at det vil bli en merkbar forurensning av vannet.

Mangler penger

Nansen-senteret har nå søkt om støtte til et forprosjekt hos Norges Forskningsråd og Statoil. Til hovedprosjektet kreves «flere millioner», som direktøren uttrykker det. Men Johannessen mener Nærings- og energidepartementet foreløpig har vært tregt å få med, selv om instituttet prøver å få opp tempoet hos myndighetene.

Det er nå dannet en prosjektgruppe med tilholdssted i Bergen, hvor også miljøorganisasjonene er invitert til å være med.

– Vi deltar gjerne videre i dette arbeidet, kommenterer

Tore Killingland, fagsjef i Norges Naturvernforbund, til N&M Bulletin.

- Passer Stoltenberg

Naturvernforbundet mener CO₂-dumpingen kan ta fokus bort fra det sentrale i klimadebatten: hvilke tiltak Norge kan gjennomføre i 1995 – og ikke langt ut i neste århundre.

– Å dumpe CO₂ i havet er i beste fall et tiltak som forsinker klimaeffekten. Dessuten vet vi om en rekke tiltak som er mer kostnadseffektive, spesielt innen energieffektivisering på sokkelen, hvor selskapene sparer både CO₂-avgift og energikostnader, sier Killingland.

– Isolert sett er dette et velment og positivt prosjekt, men det passer Jens Stoltenberg som hånd i hank. Det skisserer muligheter som ligger langt fram i tid, og diskuterer ikke konkrete klimatiltak, som er kostnadseffektive i dag.

– Summen av dette er at Norge må bruke mer fossilt brensel for å bli kvitt CO₂-utslippene, som jo stammer fra fossile brenslere.

Økt vrakpant uten miljøeffekt

side 3

NO_x-utslippene øker med 50 prosent

side 3

Almesyken raser videre

side 4

- Miljøbevegelsen for feig i Oslo

side 7

Ulvesensasjon i Sverige

side 9

Natur&miljø Bulletin

Norges Naturvernforbund

Ansvarlig redaktør: Jon Knut Berg

Red. sekr.: Ole P. Pedersen
Journalist Jens P. Toldnæs
Postboks 2113 Grünerløkka
0505 Oslo
Bankgiro: 1720.05.00717
Postgiro: 0803 50 94602
E-post: <red.naturvern-
@oslonett.no>
Telefon: 22 71 55 20
Telefax: 22 71 56 40
Neste utgave: 22.9.1995.

Annonser tlf: 22 71 92 20
Annonser fax: 22 71 92 38
Produksjon: Gan Grafisk.
Trykket på Cyclus, 100 prosent
resirkulert papir.

Natur & Miljø Bulletin er
medlem av Den norske
fagpresses forening, og
tilsluttet Fagpressens
redaktørplakat..

Kjempepositiv valgkamp!

Det er kjempepositivt at politikerne har valgt å trekke fram en av de viktigste sakene i vår tid, miljøsakene, i så stort omfang i årets valgkamp.

Det kom som en stor overraskelse, og det er både gledelig og tillitsvekkende. Det viser at politikerne holder fast på det viktige, uansett kortsiktige svingninger i opinionen.

Politikerne tar på denne måten ansvar for å rette fokuset mot grunnleggende samfunnsproblemer som har avgjørende betydning for vår alles framtid. Det kunne selvsagt vært opportunt for politikerne å bare ta opp alkoholservering, fengsling og hjerteråe enkeltskjebner. De flinkeste agitatorene kunne da temmelig kjøpt og lettvinet håvet inn noen tusen ekstrastemmer.

Det er viktig for den demokratiske debatten at de politiske diskusjonene holder seg til det vesentlige, at politikerne prøver å sette seg inn i motstandernes argumenter, og at de opptre på en måte som skaper tillit og tro på det politiske systemet.

Skrekkvisjonen er hvis TV2s Per Ståle Lønning skulle snakke til paneldeltakerne i et valgprogram som om han henvendte seg til barnehagebarn, og for eksempel si til Fremskrittspartiets Vidar Kleppe: «hvis du ikke holder kjeft nå, så lemper eg deg rett ut!». Hvor på Kleppe bare babler videre og smiler og erter Per Ståle Lønning så mye at det nesten blir håndgemeng. Alt mens paneldeltakerne har en konkurranse gående om hvem som kan skrike høyest: «det er bare vi som vil gi morderne større straff!»

Kommunene får et stadig større ansvar for miljø saker. Det gjelder beskyttelse av det biologiske mangfoldet, forurensning og støy fra trafikken, krav til vannkvalitet – saker som har store konsekvenser for økonomi og folks helse. Miljødirektør i Kværner, Terje Osmundsen, tok nylig opp dette i en kronikk i Aftenposten; hvilke enorme investeringer kommunene står foran innen rensing av drikkevann og kloakk og kildesortering av søppel.

Hva er da ikke mer naturlig enn at nettopp slike saker ble så framtrepende under årets valgkamp? Og det beste av alt: debatten har vært meget klargjørende, til tider glimrende, ja kjempebra, og vi har fått oversikt over viktige politiske veivalg, og hvordan politikerne har tenkt å løse disse kolossale utfordringene.

For det har jo velgerne krav på å få vite. Eller?

Gjestekommentar

Grunnmuren er naturvern

Rasmus Hansson
Norsk Polarinstitutt

Hvis det oppstår tvil om Norges Naturvernforbund (NNV) først og fremst verner natur, blir medlemsgrunnlaget så snøvert at forbundet reduseres til en uinteressant sekt. Stat og presse, industri og primærnærings, lokal- og urfolk må være trygge på at de får NNV i synet hvis de skader naturgrunnlaget.

Målet med NNV er å drive effektivt miljøvern. Dermed må vi har det klart for oss hvilke strenger NNV må spille på for å oppnå mest mulig. Stikkordet er selvfølgelig resultater, som er grunnlaget for økt gjennomslagskraft, økt oppslutning og økt ressursgrunnlag – og dermed bedre mulighet for å oppnå enda bedre resultater.

Viktig jobb

NNVs problem er at miljøvern er et altomfattende tema, og at det kan påvises at omtrent enhver samfunnssektor og virksomhet er miljø-relevant. Forbundet har gjort en viktig jobb med å bidra til den erkjennelsen. I et langsiktig nasjonalt og globalt miljøperspektiv er EU-motstand, distriktpolitikk, bærekraftig ressursutnyttning osv. stort sett aktverdige saker.

Men rollen til en interesseorganisasjon ligger i å konsentrere seg om en smal teig av samfunn og politikk, og til gjengjeld markere seg tydelig der. Jo større saksfelt en organisasjon favner over, og jo flere taktiske allianser den inngår, desto større blir faren for overlapp med saker som andre organisasjoner dekker bedre, og utvisking av egen identitet.

Idag er Bellona mer profilert enn Naturvernforbundet innen forurensning og FIVH er mer profilert innen livsstil og fordelingsspørsmål. Bonde- og småbrukarlaget og Fiskarlaget er mer profilerte innen distrikts-

politikk og ressursforvaltning og Nei til EU er selvfølgelig mer profilert mot EU.

Knyttet til vern av natur

I utgangspunktet er Naturvernforbundet først og fremst knyttet til vern av natur. Tidligere sørget store saker som vassdragsvernet for at det ikke var tvil om NNVs grunnleggende prioriteringer. Fortsatt legger naturvern beslag på mye av forbundets arbeid. Barskogvernet og de nydelige urtømmeraksjonene er gode eksempler. Samtidig er det ingen lenger som tror at «naturvern» bare er å plassere natur i glass-montre. Men vi må heller ikke tape av syne at i bunn av alt miljøvern ligger det å sikre artene og deres leveområder mot skadelige inngrep.

I de senere årene har NNV gjennomlevd brytninger mellom «klassisk» naturvern og sekkebegrepet «bærekraftig bruk». NNV støtter i praksis vågehvalfangst og ulovlig lundefangst, men ikke områdevern i drivisen og ikke vern av én prosent av de marine områdene i Norge. I slike saker er det miljømyndighetene og andre interesseorganisasjoner som ivaretar det klassiske naturvernet. Enkelte mener Turistforeningen, Jeger- og Fiskerforbundet og Verdens Naturfond nå er blitt mer troverdige naturvernorganisasjoner enn NNV.

Redusert til liten gruppe?

Får det inntrykket feste seg blir NNVs medlemsgrunnlag redusert til en beskjeden gruppe på venstresida og i deler av distrikts-Norge. Det betyr ikke nødvendigvis at det er noe i veien med synspunktene til disse gruppene, bare at Naturvernforbundets mulighet til å få gjennomslag og vinne sakene sine blir stadig mindre.

Økt vrakpant har ingen miljøeffekt

Økt vrakpant vil ikke ha noen effekt på miljøet, viser en ny undersøkelse. – Nedslående, sier Norges Automobilforbund (NAF).

N&M Bulletin
Jon K. Berg

I 1994 ble det i Danmark innført en vrakpant på 6500 kroner. Hensikten var å sørge for en utskiftning av bilparken. Tidligere var det ingen slik pant.

Det danske Transportrådet har nå, med hjelp fra det danske statistiske sentralbyrået, undersøkt effekten av å innføre vrakpanten. Transportrådet er errådgivende organ underlagt Folketinget.

Resultatet av undersøkelsen var negativt: vrakpanten hadde omtrent ikke noen målbar effekt. Den samlede reduksjonen i energiforbruket var på bare én prosent, utslippet av

helsefarlige stoffer som karonmonoksyd (CO) og nitrogendioksyd (NO_x) ble redusert med mellom 0,6 og én prosent.

Tilgjengjeldsatt staten igjen med regningen: nettoutgiften ble på 150 millioner kroner.

Kjøpte gammelt

Problemet var at svært få av dem som vraket bilen sin, ikke kjøpte en ny bil med katalysator. Velti prosent kjøpte ny bil, mens to prosent kjøpte brukt bil med katalysator. 19 prosent kjøpte en bil som var eldre enn ti år. 22 prosent hadde byttet ut bilen med sykkel eller kollektivtrafik.

Forskerne regner med at antall biler som ble vraket første halvår i 1994 økte med 64 000 som følge av vrakpanten.

Innføringen av vrakpant i Danmark var et forsøk – som neppe vil bli gjentatt, ifølge sivilingeniør Leif Held Pedersen i Transportrådet.

– I Norge er det krefter som ønsker å øke vrakpanten på permanent basis. Vil det ha

noen effekt på miljøet?

– Overhodet ikke. Det eneste som vil skje er at prisen på gamle biler går opp. Det viser seg at folk som vraker bilene sine, i liten grad kjøper en bil som er særlig bedre for miljøet enn den de hadde, sier Pedersen til N&M Bulletin.

– Men har det ikke en effekt for sikkerheten at gamle biler blir vraket?

– Det har vi ikke undersøkt, men Trafikksikkerhetsforsknings har analysert problemstillingen, uten å kunne trekke noen klare konklusjoner.

Nedslående

– Konklusjonene i den danske rapporten er nedslående, sier informasjonssjef Egil Otter i NAF til N&M Bulletin. NAF har lenge arbeidet for at det innføres høyere vrakpant i Norge, blant annet av hensyn til miljøet.

– 0,6 prosent reduksjon av utslippene er ikke så mye å skryte av. Vi hadde forventet at effekten var større, medgir han.

– Betyr dette at dere ikke lenger vil gå inn for høyere vrakpant?

– Nei, det er fortsatt et viktig virkemiddel for å forbedre sikkerheten på norske veier. Høyere vrakpant kan få flere gjenomrustede biler bort fra veiene. En norsk undersøkelse viser at skadeomfanget på personer er høyere på gamle biler enn på nyere.

Gradert avgift

Leif Held Pedersen forteller at det nå er kommet flere forslag til hvordan bilparken kan fornyes i Danmark. Blant annet har den danske automobilforeningen foreslått å innføre en registreringsavgift som graderes etter CO₂-utslipp og energiforbruk.

Regjeringen har så langt vist stor interesse for dette forslaget, ifølge Pedersen. Også norske NAF går inn for en gradert registreringsavgift.

NO_x-utslippene øker med 50 prosent i oljesektoren

Oljesektorens utslipp av nitrogenoksider (NO_x) øker med 50 prosent fra 1992 til år 2000, til tross for at ny teknologi kunne redusert utslippene. Det viser en ny miljørapport fra Oljeindustriens landsforening (OLF).

ENS-95
Ole P. Pedersen

Utslippene i 1992 var på 43 000 tonn NO_x fra oljevirksheten. I 2000 regner imidlertid OLF med at utslippene vil være oppe i rundt 65 000 tonn, mer enn dobbelt så høyt som i 1986.

Det er hovedsakelig «tilknyttet virksomhet» som står for den voldsomme økningen av NO_x-utslippene. Forsyningskip, bøyelastingsfartøyer og helikoptertrafikker tre viktige årsaker til disse utslippene, ifølge

ge rapporten. Men også utslippene fra boring og produksjon blir 20 prosent høyere enn det OLF regnet med for bare to år siden. Det er fordi OLF nå regner med høyere olje- og gassproduksjon enn i 1993.

2,6 milliarder

Det finnes allerede i dag teknologi som vil redusere utslippene fra gassturbinene på installasjonene med 80 prosent.

Men ifølge OLF vil dette koste rundt 2,6 milliarder kroner, eller mellom to og 12 millioner per gassturbin.

Beregninger som OLF har gjort, viser at det er mest kostnadseffektivt å installere tek-

nologien på de nyeste turbine-

Øker i prosessene

Også i prosessindustrien øker NO_x-utslippene kraftig. Fra 1985 til 1994 gikk utslippene opp med over 18 prosent, til 18 000 tonn, viser den nye miljørapporten til Prosess- og foredlingsindustriens landsforbund (PIL). Det har ført til at forurensningen fra denne sektoren har økt noe, etter å ha gått klart tilbake i lang tid.

Norge har undertegnet en internasjonal avtale om å redusere utslippene av NO_x med 30 prosent fra 1986 til 1998.

NO _x -utslipp		
Utslipp av NO _x i Norge, målt i 1000 tonn (endring fra året før i parentes).		
1990:	230	
1991:	221	(-4%)
1992:	220	(0%)
1993:	229	(+4%)
1994:	226	(-1%)
(Kilde: SSB, 1995.)		

Takk for
støtten!

ODAL MEIERI

FELLES MEIERIET
2100 SKARNES

KRISTIANSUND KOMMUNE

Kvaløya Avfallsselskap A/L

STRANDGATA 58 • POSTBOKS 333
6001 HAMMERFEST

AVFALLSBEHOLDNING: 10 000
KONTOR: 10 000

BRANNVESENET

I GJESDAL
4330 Ålgård

Tlf.: 51 61 84 00

AASS BRYGGERI
Norges Eldste

Meieriet Nord
Hovedkontor

NORDMØRE OG ROMSDAL MEIERI

Bjugn Industrier

Resirkulering av fiskeavfall
7160 Bjugn • Tlf. 72 52 85 40

Almesyken raser videre

Almetrærne kan forsvinne fra norsk flora. Den aggressive almesyken er nå registrert i Porsgrunn, på vei mot Sørlandet. En 300 km² stor barrièresone har ikke stanset den dødelige sykdommen.

N&M Bulletin
Jens P. Toldnæs

Sonen, som går fra Brundlandnes i Vestfold til Skrim i Buskerud, ble opprettet i fjor, men har ikke forhindret almesyken i å spre seg mot Sørlandet. Sykdommen er nå oppdaget på åtte lokaliteter i Porsgrunn.

Seksjonsleder ved Norsk institutt for jord og skogkartlegging (Nijos), Rune Eriksen, er likevel ikke enig i at forsøket med en barrièresone er mislykket.

– Det har vi ikke dekning for å si. Det er ikke funnet smittede trær i sonen. Mye tyder på at smitten allerede var i Porsgrunn før sonen ble opprettet, sier han

til N&M Bulletin.

– Sonen har fungert som den skal, men situasjonen er endret i og med at sykdommen er dukket opp i Porsgrunn. Legges arbeidet ned nå, er det ihvertfall forgjeves, sier han.

Dette understrekes av avdelingsdirektør Ivar Ekanger i Landbruksdepartementet, som er ansvarlig for opprettelsen av sonen.

– Det er viktig å være klar over at dette er et overvåkningsområde, ikke nødvendigvis et tiltak som skal bekjempe sykdommen, sier han.

Ekanger vil avvente rapport fra Nijos for å vurdere om departementet skal kjempe videre mot sykdommen.

Kan spre seg på flere måter

Almesyken spres gjennom sopp og biller. Ved hjelp av soppen smitter trærne hverandre gjennom røttene. Almesplintborenen, en liten bille, transporterer soppsmitta med seg over større avstander.

Forsker Halvor Solheim ved Norsk institutt for skogforskning (Nisk), er bekymret fordi han vet for lite om hvordan billene og soppsporene kommer til landet, og hvordan desprer seg.

– Dette skulle vi gjerne undersøkt, men foreløpig har vi ikke fått penger til det, sier han til N&M Bulletin.

Solheim mener det kan være flere måter almesyken kan ha kommet seg til Porsgrunn på. En mulighet er privatpersoners transport av almetrær.

– Dersom noen tar med seg litt ved til hytta, kan det være nok til å spre smitten, sier Solheim.

Han ser også det store antallet skipsanløp til Porsgrunn som en mulig importvei fra utlandet.

– Det er ikke utenkelig at billene som sprer smitten kan leve i lasterom og containere. Dersom biller skulle sverme i forbindelse med ombordkjøring på en av danskebåtene tar det jo ikke lang tid å komme over.

Full bekjempelse
Helst ville Solheim hatt en full bekjempelse av almesyken. Et slikt tiltak er svært dyrt, og myndighetene har foreløpig vendt tomme ned.

– I praksis krever dette informasjon til folk, overvåking, hogst og destruksjon av alt smittet virke. Vi vet at dette har fungert i små områder utenlands, men ingen har så langt forsøkt det i stor skala sier han.

– Finnes det andre måter å bekjempe sykdommen på?

– Asiatiske almetrær er resistente mot almesyken. Flere land, blant annet England, Nederland og Italia forsøker nå å foredle sin egen alm ved å krysse med disse.

Solheim ser ingen umiddelbare betenkeligheter med en slik metode.

Arten kan overleve

Dersom almesyken fortsetter sin fremmarsj, frykter Solheim at almen kan bli utryddet, ikke som art, men som tre. Det er bare eldre almetrær som blir angrepet, og arten kan derfor overleve i buskform.

Fra før er det kjent at et stort amerikansk kastanjetre nå bare eksisterer som en 20 cm høy plante.

HULL: Ozonhullet over Antarktis fortsetter å vokse, skriver The Guardian. Men forskerne hevder at de ser de første tegnene til reduserte mengder av ozonnedbrytende gasser i atmosfæren.

Lav miljøtemperatur

Det er lav miljøtemperatur foran valget mandag 11. september. En rundspørring N&M Bulletin har gjort, viser at alle vil kildesortere, og alle er for gode tiltak. Senterpartiet vil derimot ha færre bjørner.

Vi har spurt hvert parti om hvilke saker det vil fremme i kommende periode. Alle de spurte sitter i styrende posisjoner i sine kommuner, slik at de vil ha maksimal mulighet for å oppfylle sine miljøløfter innen 1999.

AP vil ha bybane

Arbeiderpartiet i Bergen vil ha ny bybane i løpet av fire år.

Partiet sitter nå med ordføreren i kommunen.

- Gjenvinning og sortering på linje med de beste kommunene i landet.
- Lokal oppfølging av Agenda 21.
- Finansiering av bybanen i Bergen. Bybanen vil koste fra 1,5 til fire milliarder kroner.

Venstre: CO₂-plan

Venstre i Trondheim vil ha kommunal CO₂-plan.

Venstre er nå med i det borgerlige samarbeidet som styrer byen.

- Nei til mer veibygging. Overføre penger fra vei til kollektivtrafikk.
- Innføre gradert renovasjonsavgift etter avfallsmengde. Få fart på kildesorteringen
- Lage en lokal CO₂-plan, blant annet med vekt på redusert oljefyring

SP: Færre bjørner

Senterpartiet i Overhalla vil felle all jerv og bjørn som tar sauer.

Senterpartiet har flertall i kommunestyret, og har disse miljømålene for kommende periode:

- Null-utslipp fra det interkommunale avfallsanlegget.
- Bjørn og gaupe som tar sau, må tas ut. Bjørn som ikke slår sau, har vi ikke noe problem med, understreker ordfører Jørgen Tømmerås.
- Kildesortering i hele kommunen, og våtavfallet skal enten komposteres eller gå til for.

KRF: Flere el-biler

Avfall, busser og el-biler. Dette er grønne hjertesaker for stavanger-ordføreren Leif Måsvær (KRF).

- KRF vil at folk skal velge elektrisk bil som husstandens nummer to-bil.
- Partiet vil ha flere kollektivfelt.
- Hele Stavanger skal ha kildesortering i løpet av neste periode.

Bedrevann

Bedre vann er Høyre i Trondheim sin hovedsatsing på miljøområdet.

- Opprustning av vann og avløpsverk i Nidelva
- Videreføring av arbeidet med de øvrige renseanleggene i kommunen. Dette gjelder både kloakk og drikkevann
- Bekjempe veistøv, ved å tilføre mer midler til vedlikehold av veien. Forbud mot piggdekk er diskutert, men Høyre har foreløpig ikke gått inn for det.

SV: Færre biler

SV vil redusere biltrafikken med ti prosent i Oslo.

Dette er SVs miljømål for kommende periode i hovedstaden:

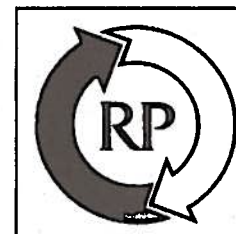
- Ni millioner flere reisende med kollektivtrafikk enn i dag (145 millioner).
- Ti prosents reduksjon av biltrafikken i Oslo sentrum. Viktigste tiltak: færre parkeringsplasser.
- Kildesortering skal være innført i hele Oslo i løpet av fire år.

Åpner reaktor

Ukraina meldte i forrige uke at landet nå vil reparere og åpne en reaktor på Tsjernobyl-verket som ble stengt i 1992. Reaktoren skal være i gang igjen i 1997, men regjeringen har tidligere sagt at verket skal stenges innen 2000, skriver Reuter.

N&M Bulletin retter

Vi meldte i forrige bulletin at Norge har fått gjennomslag for et felles klimamål i OECD. Dette medfører ikke riktighet. Det er riktig at Norge ønsker dette, men det er en del motstand innad i OECD mot dette. Vi beklager feilen.

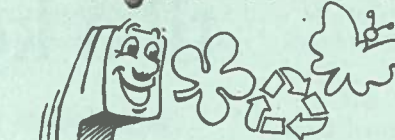
RETURPROSJEKTET
Godkjent mottak av regulerte kildemedier

BEVAR OZONLAGET!

Returprosjektet er et landsomfattende mottak av brukte KFK-gasser for miljøsikker gjenvinning og destruksjon.

Horgenveien Tlf.: 32-700 260
3300 Hokksund Fax: 32-700 259

MILJØSPØRSMÅL?

RING GRATIS GRØNT NUMMER
800 49 990

Grønt Nummer gir svar på praktiske spørsmål omkring avfallshåndtering. F.eks. hvordan behandle miljøfarlig avfall, din nærmeste gjenbruksstasjon, resirkulering mm. Grønt Nummer er ingen teletorgmaskin men er betjent av våre medarbeidere i vår åpningstid.

Ønsker du informasjon om Renholdsverkets virksomhet og tilbud, ring Grønt Nummer. Vi snakkes!

TRONDHEIM
RENHOLDSVERK

Renere miljø med Renholdsverket

Takk for støtten!

Er du humanetiker?

Da vil du ta ansvar for menneskene og naturen i dette livet.

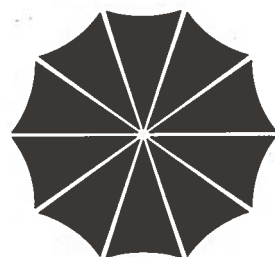
Du vil bruke menneskelig fornuft, forstand og erfaring for å gjøre verden bedre.

Du er ikke religiøs, men bygger din etikk på rent human grunnlag.

Vil du vite mer om Human-Etisk Forbund?

Ring oss på telefon 22 11 10 10
og be om informasjon.

Human-Etisk Forbund

Vesta

Vi oppfordrer våre konkurrenter til å kopiere oss.

Vårt lager minner mer og mer om en svanedam. Så og si alle våre kopimaskiner har klart de harde krav til miljø-tilpasning og funksjon som stilles for å få det ettertråkte svanemerket. Det er vi alene om.

Dessverre. Derfor kommer her noen tips til våre konkurrenter om hva de kan gjøre for å oppnå samme status:

1. Installer ozon- og støvfilter som reduserer utslipp til under minstekravet.
2. Gjør gjenvinningen av toner- og rest-

tonerbeholdere enklere ved å plassere ut adresserte returbokser

3. Merk alle plastdeler som er tyngre enn 50 g for å gjøre gjenvinningen lettere.
4. Se til å få ned lydnivået til ett minimum.
5. Send inn en søknad til Stiftelsen Miljømerking.
6. Mens dere venter på beskjed, klipp ut svanen i annonsen, kopier og prøv ut hvor dere skal sette merket (vi synes den passer bra ved startknappen).

Lykke til.

TOSHIBA
Gjør jobben bedre

VIL DU VITE MER OM SVANEMERKETE KOPIMASKINER, BESTILL VÅR PRODUKTKATALOG PÅ TELEFON 22 89 70 00, FAX 22 89 71 20 ELLER BESØK VÅR NÆRMESTE FORHANDLER.

Miljøkalender

31. august – 14. september: Bergen kommune arrangerer miljøverksted, bymiljø 95.

7. – 8. september: Sunne boliger og bomiljø. Seminar arrangert av Sunnere By 95, Bergen kommune. Mer info: 5556 6340.

10. september: Miljømarsjen på Skrim. Merinfo: Hermann Nilsen, 3304 3785.

10. – 17. september: Naturvandring, arrangert av Den norske turistforening.

11. september: Kommune- og fylkestingsvalg.

14. – 16. september: Konferanse om miljø og utvikling i Afrika. Arrangert av universitetet i Leeds, +44 – 113 233 5069.

15. september: Vil genteknologien fremme bærekraftig landbruk og havbruk? Åpent møte i Oslo, arrangert av Biotechnologinemda. Mer info: 2234 8791.

17. september: Rovdyrkonferanse, arrangert av Verdens Naturfond.

19. september: Sur nedbørseminar i Grimstad. Arrangør: Tverrfaglige etatsgrupper for forsureningsproblemer. Mer info: 3701 7605 (Aust-Agder Skogselskap).

2. oktober: Stortingets høstsesjon starter.

3. oktober: Norge i det globale drivhuset. Konferanse i Oslo, arrangert av Econ og Fridtjof Nansen institutt. Mer info: Econ v/Jan Arild Snøen, 2242 4250.

3. oktober: Skogøkologi og flersidig skogbruk. Seminar arrangert på Hellerud av bl.a. Oslo og Akershus skogsselskap og Nisk. Mer info: 6397 8310.

5. – 6. oktober: Spesialavfallskonferansen 1995, Bergen. Arrangert av Norsav, SAO og Norsas. Mer info: Marit Bjerke, 2273 0840.

7. oktober: Grand Solar Challenge. Internasjonalt symposium i Tokyo om solenergi. Mer info: +81 3 3508 2280.

- Miljøbevegelsen for feig i Oslo

Miljøorganisasjonene har vært for feige i Oslo. Byråd for miljø og samferdsel i Oslo, Raymond Johansen, mener det kan føre til forverret miljø i hovedstaden.

N&M Bulletin
Ole P. Pedersen

Johansen er nå ferdig med fire år som sjef for samferdsel- og miljøsektoren i Oslo. Han mener satsingen på kollektivtrafikken er hans største seier på de årene.

– I løpet av de siste tre årene har vi økt antall passasjerer i kollektivtrafikken med ni millioner. Men samtidig øker privatbilismen. Særlig fritidsreiser øker eksplisitt. SV ønsker å halvere antallet parkeringsplasser i Oslo, fra dagens 55 000.

– Skal noen gater nektes parkeringsplasser, og parkeringshus stenges?

– Først må vi få en hjemmel fra Miljøverndepartementet (MD). Så må vi diskutere løsninger med næringslivet. Deretter får vi se på de forskjellige områdene av byen, hvor mye som skal tas. Parkeringshusene driver ikke Oslo kommune, og vi har neppemyndighet til å stenge dem. Det er heller ikke sikkert at det er så klokt. Det er først og fremst overflateparkeringen og en del av arbeidsplassparkeringen som det er viktig å få bukt med.

– Vil folk være for noe slikt?

– Nei. Det vil være meget upopulært og møte kraftig motstand. Men jeg vil ikke love både bedre luftkvalitet i Oslo, og samtidig si at sentrum skal være godt tilgjengelig for bilene.

Mer kollektivt
Johansen vil også utvide kol-

lektivtrafikken.

– I løpet av svært kort tid har vi pendeldrift på alle T-banene. Det har økt antall passasjerer med 30 prosent. En del har begynt å velge kollektivtrafikk framfor bil.

– SV vil begrense trafikken inn mot sentrum. Betyr det høyere bompengerpriser?

– Bompengeringen er først og fremst et en pengemaske for å finansiere veier. Når den skal ned i 2004, ønsker vi et veiprissystem hvor bilistene betaler for de strekningene de kjører på. Da er det mulig å ha høyere priser for å kjøre i et miljøbelastet område enn andre steder. Det vil være helt uansvarlig å fjerne bomringen i 2004 og la det stå til, uten noen form for begrensningstiltak.

Nei til oljefyring

– Hva vil halvering av parkeringsplassene gjøre med luftkvaliteten i Oslo?

– Det er et av de få virkemidlene vi har for å redusere trafikken inn til Oslo sentrum. Får vi også redusert den kommunale oljefyringen til det minimale, vil vi få en betydelig forbedring. Nøyaktig hvor mye, har vi ikke regnet på.

– Men det var jo fylling av oljefyringstanker som førte til oljeutslippet i Akerselva tidligere i år. Der hadde jo skolen gått tilbake til oljefyring?

– Det var en meget pinlig sak. Nå kartlegger vi alle oljetankene, slik at vi vet hva som finnes. Dessuten vurderer vi å bruke fjernvarme på en del av sentrumsskolene.

Miljøpolitikk

I en intervjuiserie setter N&M Bulletin søkelys på norsk miljøpolitikk. Denne gang er det Raymond Johansen, SVs byråd for samferdsel og miljø i Oslo.

– Men vil skolene få et pålegg om å gå bort fra oljefyringen?

– Det vil de få. Det vil ikke være aktuelt for skolene å bruke oljefyring kommende vinter.

– Luftforurensningen har vært omtrent konstant i Oslo de siste årene. Har myndighetene gjort for lite for de som er rammet av helseskadelig luftforurensning?

– Siden situasjonen ikke har blitt bedre, har vi gjort for lite. Virkemidlene er så drastiske at det er politisk vanskelig å få igjennom. Hvis det ikke er noen som presser på, vil det bare gå enda raskere i motsatt retning.

Vil ikke stenge

Johansen mener det ikke vil være noen god løsning å stenge enkelte gater for trafikk når forurensningen blir for høy.

– Ofte fungerer det slik at problemene bare blir flyttet til en annen gate. Det er ingen god miljøpolitikk.

Han er svært kritisk til at Vegdirektoratet ikke har gått med på å innføre en prøveordning med piggedekkkforbud. Et slikt forbud vil redusere støvplagene.

Gjør ikke nok

Johansen mener også at Miljøverndepartementet (MD) ikke gjør nok for å hindre overetablering av kjøpesentre rundt Oslo.

– MD driver statlig regulering mot Filipstad. Men de regulerer ikke mot kjøpesentre på Vinterbro og Ski. Det bør være et tankekors for miljøvernmyndighetene. Deser ikke Oslo-regionen som en helhet.

Dette er kanskje et godt miljøargument for å slå sammen Oslo og Akershus.

– Hvordan har du opplevd miljøorganisasjonene i Oslo?

– De er ikke viktige pressgrupper. Naturvernforbundet i Oslo og Akershus prøver å kom-

mepå banen innen samferdsel, men der er Natur og Ungdom de beste.

– Har organisasjonene sømt sin rolle?

– Jeg vil ikke moralisere, men det er mye å gå på.

– Betyr det at saker kunne vært vunnet om miljøorganisasjonene hadde vært mer på banen?

– Ja. Filipstad-utbyggingen er en upopulær sak ut fra estetiske hensyn. Begrunnelsen er at vi ønsker en miljøvennlig varelevering, men det er en sak miljøvernorganisasjonene ikke vil ta i med ildtang. De ser at det er upopulært. Konsekvensen av deres redsel for å bli upopulære, kan føre til at trailetrafikken øker dramatisk, og at astma- og allergiplagene også øker.

– Er det fordi man ikke tør, eller fordi det ikke finnes kompetanse?

– Fordi man ikke tør. Dermed kan partier som ikke vet bedre, kalle det en dårlig miljøpolitikk. Men selve begrunnelsen er miljøpolitisk.

– Er du selv en miljøverner?

– Jeg er det beste som har skjedd miljøet i Oslo på ganske lenge!

– Men dere har et enøk-fond hvor det ikke skjer så mye?

– Nei, vi har problemer med å plassere det.

– Er det fordi det er få enøk-tiltak i byen?

– Det er rett og slett på grunn av regnskapsteknisk tull.

– Så igjen er det byråkratiet som hindrer deg?

– Ja, den saken har vi slitt voldsomt med. Men vi har fortsatt et enøk-fond på 600 millioner kroner som vi skal bruke framover. Hovedsakelig skal de brukes på offentlige og private bygninger, sier Johansen. Oslo kommune har regnet ut at en enøk-investering i et offentlig bygg har betalt seg i løpet av tre år.

Dårlige PC-er

Datamaskiner lages ikke på noen «bærekraftig» måte. Miljøorganisasjonen Friends of the Earth i USA undersøkte produksjonsprosessen til en rekke datafirmaer, i forbindelse med at organisasjonen skulle ha ny datapark. Det beste firmaet, Acer, skåret 29 poeng av 100 mulige i testen. Compaq var klart dårligst, med miuns 35 poeng, skriver bladet Computing.

Nyrensedings

Et amerikansk firma mener det har funnet fram til løsningen for å gjøre katalysatoren i biler varm på få sekunder. En bilkatalysator virker ikke før den når en viss temperatur, slik at bilisten kan kjøre flere kilometer før utslippene begynner å bli renset. Ifølge New Scientist kan den nye dingsen føre til at katalysatoren begynner å virke etter få sekunder.

Øyungen misliker innblanding

Landbruksminister Gunhild Øyungen misliker sterkt at Direktoratet for naturforvaltning (DN) har blandet seg inn i hvordan fylkesmennene overvåker miljøeffekten av landbruksstøtten.

N&M Bulletin
Jon K. Berg

Denne delikate kompetansestriden begynte med at DN 31. mai i år sendte en anmodning til fylkesmennene om å vurdere miljøeffekten av ulike støtteordninger i landbruket.

Dårlig oversikt

DN mente det i dag ikke er tilstrekkelig oversikt over effektene av spesielt areal- og

kulturlandskapstilleggene (AK-tilleggene) som gis til bønderne.

For eksempel mener DN at dispensasjon fra AK-tilleggene kan ha negative miljøkonsekvenser, uten at noen i dag vet omfanget. DN ønsker også å få vite blant annet om det skjer brudd på miljøkravene, om det finnes oversikt over hvilke biologiske forekomster som skal prioriteres, og om det vurderes hvilken effekt tilskuddene har på det biologiske mangfoldet.

I denne sammenhengen pekte DN på behovet for samarbeid mellom fylkesmennenes miljøvern- og landbruksavdelinger.

Gunhild: Nei!

Men dette falt landbruksminister Gunhild Øyungen tungt for brystet. I et brev til DN skriver Landbruksdepartementet nå at utspillet fra DN er i

strid med rapporteringsrutinene som de sentrale landbruks- og miljømyndighetene er enige om. Landbruksdepartementet er dessuten redd for at DN's utspill vil føre til betydelig arbeid for fylkesmennene.

Departementet mener at rapporteringen i hovedsak er god nok i dag. Men: «det ser ut til at det å påvise endringer i biologisk mangfold som en følge av virkemiddelbruken, er en vanskelig oppgave som vil innebære betydelig arbeid», heter det.

DN skal ikke blande seg

Landbruksdepartementet konkluderer med at det må være Miljøverndepartementet og Landbruksdepartementet i fellesskap som skal pålegge fylkesmennenes miljø- og landbruksavdelinger samarbeide – og altså ikke DN.

SIEMENS

«Vi føler oss forpliktet til både å skåne miljøet og å omgås de naturlige ressurser med sparsomhet. Dette gjelder både våre produksjonsprosesser og våre produkter. Allerede ved utviklingen av et produkt skal vi ta hensyn til følgene for miljøet. Vi skal bestrebe oss – også utover gjeldende forskrifter – på å unngå eller redusere miljøbelastninger.»

Siemens
Teknikk og miljø

Ulvesensasjon i Sverige

Et kull på fire til seks ulvehvalper er trolig født i frihet i Småland. Det er 150 år siden det sist var ulv så langt sør. I motsetning til i Norge er ikke svenske saueiere negative til ulven.

N&M Bulletin
Jens P. Toldnæs

Rovviltforsker Anders Bjärvall i det svenske Naturvårdsverket bekrefter overfor N&M Bulletin at han har fått flere rapporter om ulvehvalper i det smålandske høylandet i sommer. Han regner rapportene som meget troverdige, men helt sikker på ulvesensasjonen vil han likevel ikke bli før han får se ulvene selv.

– Det har vært svært varmt, og lite folk i skogene i sommer. Utover høsten er det mer sannsynlig at noen får se dem, sier han. Bjärvall vil følge opp sporingen av ulvefamilien utover vinteren.

Første på 150 år

Bortsett fra et streifdyr i 1984, har ikke ulven hatt tilhold i Småland siden midt på 1800-tallet.

Erik Rasmussen ved det svenske Naturvårdsverket har 25 års erfaring som viltsporer i Sverige, USA og Canada. Han er ikke i tvil om at det er født et kull ulvehvalper i skogene rundt Orrefors og Kosta i Småland.

– Jeg har hørt bjeffingen deres på noen få hundre meters avstand, den er ikke til å ta feil av, sier han til N&M Bulletin.

Rasmussen har også funnet hiet der ulvefamilien holder til. Utenfor hiet lå det en elg, renspest for kjøtt.

Positive sauebønder

I motsetning til i Norge, er ikke svenske sauebønder skeptiske

til ulven.

– Vi har ikke fått negative reaksjoner fra saueneierne, da er det verre med jegerne, sier Rasmussen.

Svenske jegere er ikke begeistret for at ulven konkurrerer om byttet. Det finnes også tilfelle der ulven har angrepet jakthunder. Ifølge bladet Jaktmarker & Fiskevatten finnes det i øyeblikket fire-fem etablerte ulvefamilier i Sverige.

– Liten hensikt med ulv i Norge

Arne Maurtvedt i Norsk sau- og geiteallslag (NSG) er ikke overrasket over sine svenske kollegers synspunkter på ulv og andre rovdyr.

– Antallet beitedyr er langt lavere, dessuten bruker ikke svenskene utmarka på samme måte som i Norge, sier han til N&M Bulletin.

– Hva er NSG's syn på ulv i

Norge?

– Vi ser liten hensikt i å ha denne arten her i landet. Den er problematisk for folk og fe. Vi har derfor gått inn for en felles nordisk forvaltningsmodell der Finland får ulven, Sverige bjørnen og Norge tar seg av jerven sier han.

NJF vil ha ulv

Jaktkonsulent Sven Stenbrenden i Norges Jeger og Fiskerforbund (NJF) er mer overrasket over at enkelte svenske jegere nå pass rovdyrfiendtlige. Han viser til uttalelsen fra den nordiske jegerkongressen om «en gledelig økning av stammene av bjørn, gaupe og ulv i Norden».

– Ulven har vel større tilhørighet enn oss i naturen, og i NJF har vi en politikk som sier at også de store rovdirene hører hjemme der, sier han til N&M Bulletin.

Takk for støtten!

MELBU
Videregående skole

 ØSTFOLD
ENERGIVERK A/S

APOTEKERNES
FÆLLESINNkjøp

 GJENSIDIGE
Vestoppland

S.O.T
Stavanger og Omegn
Trafikkselskap

Nedre Glommen
Skogeierforening
støtter kampanjen mot
sur nedbør

A/S DENOFA OG LILLEBORG

norske fiskoppdretters forening
OPPRETT AV NYE OG BÆRERE AV AVNØD AV FISKERIESSKAP

TROMSØ KOMMUNE ANLEGGSEKSJONEN

Vi har naturen bare på lån.
Det er opp til hver enkelt av oss å
ta ansvar for natur og miljø!

Miljøoppgaver vi jobber med:

- * Rehabilitering og fornying av avløpsnett
- * Bedre metoder for rensing av kloakk
- * Kildesortering av avfall
- * Miljøvennlig behandling av matavfall
- * Sortering av papp og papir
- * Gjenvinning og gjenbruk
- * Informasjon og veiledning til publikum i miljøspørsmål

Kloakknettet ferdig om 400 år

Det norske kloakknettet lekker. Dette skaper miljø- og helseproblemer. Med dagens utbedringstakt vil saken være ute av verden i år 2395, viser en ny utregning.

N&M Bulletin
Jens P. Toldnæs

Gamle og utette vann- og kloakkrør er et alvorlig økende miljøproblem, og en akilleshæl i rensesystemet mener Den norske plastrørgruppen (DNP).

Selv om kloakknettet stadig utbedres, har DNP foretatt en utregning som viser at med dagens utbedringstakt vil net-

tet først være ferdig tettet om 400 år.

-- Når det snakkes om kloakkrensing i Norge, snakkes det bare om renseanlegg. Det hjelper ikke å bygge renseanlegg for milliarder hvis disse anleggene ikke har noe å jobbe med, sier førstesekretær i DNP, Frank Nygaard, til N&M Bulletin.

Døve politikerører

DNP jobber med å opplyse norske kommuner om hvilke miljøgevinster det ligger i å utbedre vann og kloakknett.

Nygaard er oppgitt over den lave responsen DnP har fått fra politikere.

-- Kanskje er det ikke så overraskende. Et renseanlegg er jo et synlig bevis på at de har utrettet noe. Usynlige forbedringer under bakken er det ikke så lett å få dem til å tenne på, sier han.

– Hydro-topp: CO₂ betyr lite

Miljø sikkerhetssjef ved Hydro Aluminium på Karmøy, Per Ravn, mener karbondioksyd (CO₂) ikke er så viktig som klimagass som folk vil ha det til. Ravn mener det er viktigere å redusere utslippene av klorfluorider (CF).

ENS-95
Ole P. Pedersen

Hydro Aluminium er en av flere bedrifter som nå er med i et pilotprosjekt for å redusere utslipp av klimagasser, gjennom frivillige avtaler mellom industri og stat. Det er bedriftene som betaler regningen, mot et løfte fra nærings- og energiminister Jens Stoltenberg om å slippe unna CO₂-avgifter.

Miljøsjefen sier til N&M Bulletin at fokus nå må bort fra CO₂, og over til CF-gassene.

– Jeg er ikke så opptatt av

CO₂. CF-gassene har et mye større oppvarmingspotensial enn karbondioksyd, sier Ravn, som understreker at dette er hans personlige oppfatning, og ikke Hydros offisielle politikk.

Ifølge regjeringens rapport til den internasjonale klimakonvensjonen, var klimavirkningen av CO₂-utslippene nesten 20 ganger større enn CF₄-utslippene i 1990.

– Katastrofe

Ravn mener det ville være en katastrofe for miljøarbeidet, om aluminiumsindustrien i Norge skulle påføres en CO₂-avgift, og dermed muligens legges ned.

– Vi slipper ut klimagasser som tilsvarer en tiendedel av hva aluminiumsbedriftene i Australia driver med, sier Ravn.

For å redusere CF-utslippene, har Hydro til nå bygget om ti prosent av anlegget sitt på Karmøy. Med hundre millioner kroner og to års byggetid, kan bedriftens utslipp av CF reduseres med 75 prosent, fra 80 til 20 tonn i året. Reduksjonen vil tilsvare snaut én prosent av Norges CO₂-utslipp.

Nyslekt oppdaget

Etter 30 års leting har en australsk forsker sporet opp en ny skilpadde. Arten ble først gang «oppdaget» i en dyreforretning i 1963, og har vist seg å tilhøre en ny slekt blant virveldyrene.

Under et besøk i en kjøledyrforretning i Sydney for over 30 år siden, oppdaget den australske forskeren John Cann skilpaddeegg han ikke klarte å artsbestemme.

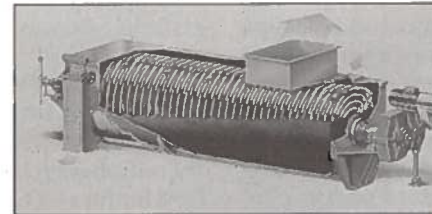
Etter en lang jakt klarte Cann å oppspore leverandøren, i staten Queensland. Her fant Cann et eksemplar av arten i 1990.

Mary River-landskilpadden viste seg etter hvert ikke bare å være en ny art, men også en ny slekt kalt Elusor.

Skilpadden er imidlertid foreløpig ensom i denne slekten.

Takk for støtten!

Kværner Eureka a.s. Prosessdivisjonen

Verdifull dritt

Hvorfor betrakte kloakkslam som noe møkk, når du kan omdanne det til verdifull biologisk gjødsel?

Vår prosess for tørking og granulering av kloakkslam gir et fint, tørt produkt som enkelt kan spres med vanlig kunstgjødselspreder.

Kværner Eureka a.s.
Postboks 38,
N-3401 LIER
Tlf.: 32 85 90 00
Fax: 32 85 94 40

KVÆRNER

Vi utfører alt
innen elektriske
installasjoner

BS Installasjon

Bedre Service Installasjon A/S
Teglverksgt. 7
Postboks 6673, Rodeløkka 0502 Oslo
Telefax: 22 38 14 95
Telefon: 22 35 40 50

DAG OG TID

Partipolitisk

Verdas

ubunden vekeavis

einaste

med brei kultur-

riksavis

dekking og

på nynorsk

fingeren i jorda.

Namn:

Adr.:

Postnr.:

Poststad:

Telefon:

JA og ønskjer å fange Dag og Tid:

☐ 1/4 år kr 240 ☐ 1/2 år kr 460

Send kupongen til
Dag og Tid, Pilestredet 8
0180 OSLO

Telefon: 22 33 00 97
Telefaks: 22 41 42 10

Norsk gris – ikke noe natursvin

Norsvin er eid av norske bønder, og er organisasjonen som har ansvaret for utviklingen av den norske grisen.

Å ta best mulig vare på ressursene har alltid vært et av våre viktigste mål. Resirkulert industri og matavfall utgjør derfor en stadig viktigere del av kosten for norske griser. Resultatet er en gris som bruker mindre fôr, og som produserer et velsmakende og næringsrikt kjøtt.

Boks 2043 Hamar, Tlf.: 62 51 01 00

Grunnvannsforsyning, avfallsdeponier og forurenset grunn

Vi løser miljøproblemer i jord, fjell og grunnvann

NORSK TEKNISK
BYGGEKONTROLL A/S

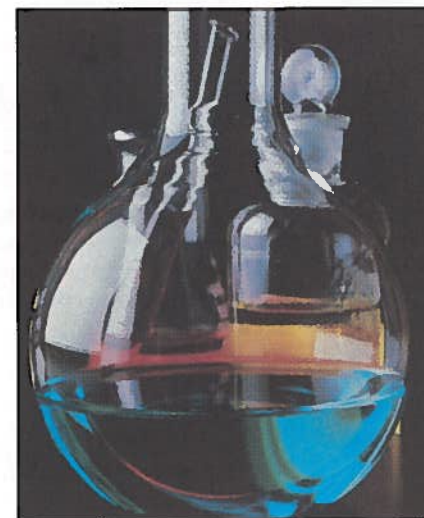
RADGIVENDE INGENIØRER – MRIF
Et firma i Multiconsult-gruppen

Wdm. Thranesgt. 75 – Postboks 9810 lla, 0132 Oslo
Telefon 22 20 41 00

Avdelingskontorer:

Fredrikstad, Skien, Kristiansand, Stavanger,
Bergen, Trondheim, Tromsø

Behandling av spesialavfall

Vi formidler mottak av mange typer uorganisk avfall som:

- Sure/alkaliske beiser
- Lut/avfettingsbad
- Fosfat/fluxholdige væsker
- Kromat/kromsyre
- Galvano/metallholdige bad
- Vann/slam
- Diverse andre kjemikalier

Behandling foregår ved Christiania Spigerverk A/S som har stor lager/behandlingskapasitet.

Våre erfaringer er din beste garanti!

Teknologisk Institutt

Sentrallaboratoriet for Kjemisk Analyse og Prøving

Postadresse:
Postboks 2608
St. Hanshaugen
0131 Oslo

Kontoradresse:
Akersveien 24C

Telefon:
22 86 51 85
22 86 50 00

Telefax:
22 20 18 01

Takk for
støtten!

MiljøLab

Stadsbygd Sparebank

ADVOKATFIRMAET MYKLEBUST
Kåre Myklebust – Hilde Myklebust MNA

Bygday Allé 76
0268 OSLO

STORD ENERGI

Landbruksforlaget
Boks 9303 Grønland, 0135 Oslo. Tlf. 22 17 33 40

Drammen Kraft
Drammen Kraft AS
Brageves iorg 1A, Postboks 1029, 3001 Drammen.
Telefon 32 24 64 00

OSLO HAVNEVESEN

Nordtiller, Torbjørn
7075 TILLER

Bærekraftig ditt og datt

«Sustainable resource management» – bærekraftig ressursforvaltning – var passordet for dem som ville holde seg i de indre sirkler under årets ENS-konferanse. Nå er det meste miljøvennlig, inkludert Norges egen oljepolitikk.

KOMMENTAR
Ole P. Pedersen

Når de uendelige, jublende miljøbudskapoverstrømmen ung journalist på miljøkonferanse, er det lett å bli skeptisk. Selskaper og interesseorganisasjoner overgikk hverandre i miljøvennlighet, og det er ikke måte på de problemene næringslivet nå satser på å løse.

Markedet fungerer, skal vi tro de uttalelsene som falt i Stavanger. Så nå kan vi antakelig sove trygt, fordi norske bedrifter tar ansvar. Delover å innføre strengere krav til seg selv, spesielt i forhold til utslipp av gasser som fører til

drivhuseffekt og oppvarmet jordoverflate. Næringslivet er nå så positivt at du kan lure på hva vi skal med egne miljøorganisasjoner.

Men tross alt er det noen oppgaver hvor miljøengasjementet ikke virker syndig sterkt, som det å plukke oljeplattformen fra hverandre etter at du har brukt den, og legge delene tilbake dit de kom fra.

Hjelper Jens

Det er svære bedrifter som nå satser penger. Det er bra.

Verre er det at regjeringen ikke følger etter. For Jens Stoltenbergs viktigste budskap, framført via sin sentrale rådgiver Kjell Roland, direktør for Econ, var fortsatt at norske utslipp av karbondioksyd (CO₂), den viktigste klimagassen, er svært miljøvennlige fordi de erstatter det meste annet av CO₂-utslipp andresteder i verden. I stedet for økte og utvide CO₂-avgifter, satser heller regjeringen på «frivillige» avtaler med næringslivet.

Men slik norske bedrifter framsto på ENS, kunne de tatt Stoltenbergiskole og bedtham

om å trå hardere til. For de frivillige avtalene inkluderer et statlig løfte om ikke å innføre en CO₂-avgift som det likevel var utenkelig å vedta. Avtalene gir Stoltenberg litt god PR, og letter antakelig presset fra miljøbevegelsen og andre for å innføre CO₂-avgifter for alle typer industri.

Oljepolitikken miljøvennlig...

Selv etter ENS hersker hersker det nok fortsatt en liten uenighet mellom miljøorganisasjoner og bedrifter om hva som er «sustainable resource management».

Statoil-direktør Harald Norvik slo under åpningen av konferansen suverent fast at norsk oljepolitikk var «sustainable resource management». Og den bærekraftige ressursforvaltningen – den er definitivt miljøvennlig. Dermed er altså norsk oljeutvinning det beste vi kan drive med for å redde miljøet, ifølge topplederen for Norges største oljeselskap.

Spør FN's klimapanel om det.

Sparer 25 millioner på miljøtiltak

Ved å sette minstekrav til bilverksteder, kommer Uni Storebrand til å spare 25 millioner kroner i året på reduserte reparasjonskostnader. Blant annet skal plastdeler nå repareres, og ikke kastes.

ENS-95
Ole P. Pedersen

Forsikringsselskapet har gjennomført en undersøkelse av 300 bilverksteder i Norge, for å se om bedriftene tilfredsstiller de kravene selskapet setter, blant annet til miljø.

Ifølge miljødirektør i Uni,

Carlos Joly, burde 40 prosent av verkstedene vært stengt for lenge siden. Men selskapet har nå gått inn i et samarbeid med verkstedene, og skal få dem til å oppfylle forsikringsselskapets minstekrav i løpet av tre år. Uni betaler hvert år én milliard kroner i bilreparasjoner.

– Nå lærer vi opp verkstedene til å reparere plast, forklarer Joly.

– 40 prosent av materialet som brukes til å bygge dagens biler, er plast. Vi kan spare 25 millioner kroner, og redusere avfallsmengden, ved at verkstedene reparerer skadde plastdeler, i stedet for å kaste dem på søppeldynga, sier miljødi-

rektøren.

Uni skal utarbeide et eget miljømerke for verksted som oppfyller selskapets nye krav, blant annet i forhold til oljeutslipp.

Flere miljøarbeidere

Uni Storebrand utvider også sin miljøstab, ved å ansette folk med miljøfaglig bakgrunn innen forsikring og pengeforvaltning. Ifølge Joly er dette for å sikre at bedriften skal ha kapasitet til å gjennomføre de miljømålene Uni offentlig har forpliktet seg til.

Norske skog stanser utslipp

Papirprodusenten Norske Skog arbeider nå for å stanse alle utslipp til vann. Bedriften mener målet kan nås i løpet av fire år.

ENS-95
Ole P. Pedersen

Norske Skog bruker fortsatt klorforbindelser i papirproduksjonen. Men i et nytt prosjekt, som gjennomføres med støtte av Kværner og Statens forurensningstilsyn (SFT), skal denne klorbruken bli en saga blott.

Ved cellulosefabrikken på Tofte har selskapet kommet lengst i å bli kvitt sine utslipp av sulfatmasse.

– Målet er at prosjektet skal gjennomføres så raskt som mulig, i hvert fall innen år 2000. Det er to måter å løse problemet på: enten ved sluttbehandling av avfallet, eller å gå helt bort fra kloridioksyd. Det sier Rune Andersen, utviklingssjef for miljø i Norske Skog, til N&M Bulletin.

Andersen mener det ikke er noe miljøargument for å gå bort fra den resterende klorbruken, men at det er markedet som presser fram klorfrie produkter.

Biologisk rensing

Norske Skog får støtte fra SFT til å redusere sine utslipp fra papirfabrikkene. Her må utslippene renses, og Andresen mener utslippene av både organis-

ke og uorganiske forbindelser kan reduseres kraftig. Målet er at avfallet fra produksjonen skal brukes om igjen i produksjonen.

Andersen innrømmer imidlertid at Norske Skog ser det som vanskelig å bli kvitt alle utslipp av uorganiske forbindelser. Men han regner med at mengden vil bli drastisk redusert fra i dag.

– Så nå er dere i gang med å rydde opp i gamle synder?

– Nei. Det har vi gjort. Nå feier vi gulvet, sier informasjonssjef Rolf Løvstrøm.

– Men dere gjør jo ikke dette bare for å være snille?

– Vi har et mål om å ligge i front. Da må vi drive med den typen forskning og utvikling.

– Vil dere bruke disse pro-

sjektene i markedsføringen overfor kundene?

– Vi har ingen ambisjoner om å drive med dette i det stille, sier Løvstrøm.

Betydelig forurensning

Konserndirektør i Norske Skog, Jan Reinås, innrømmer under åpningen av ENS-konferansen i Stavanger at selskapet har forurenset «til dels betydelig». Reinås mener imidlertid at det er slutt på de tidene.

– Rehabiliteringen av Iddefjorden er et godt eksempel på hva som har skjedd i vår industri. Norske Skog har tidligere kjempet mot nyepålegg og krav fra miljøorganisasjonene. I dag har holdingene endret seg, og vi er en ren industri, mener konserndirektøren.

- Alle bedrifter har lønnsomme miljøtiltak

Nå skal prosessindustrien spare penger med miljøtiltak. Nesten alle slike bedrifter har lønnsomme miljøtiltak som de ikke har gjennomført. Det mener Prosess- og foredlingsindustriens landsforening (Pil).

ENS-95
Ole P. Pedersen

Pil tilbyr nå alle sine 200 medlemsbedrifter en teknisk miljøanalyse.

– Så langt har alle bedriftene funnet lønnsomme miljøtiltak i løpet av miljøanalysen. De fleste av våre medlemmer har et potensial for å gjennomføre slike tiltak, sier Bård Haug, miljøfagsjef i Pil, til N&M Bulletin.

Pil ønsker nå å utvide tilbudet til sine medlemmer, slik at bedrifter innen de enkelte bransjene direkte kan sammenlikne sin miljøinnsats med de beste og dårligste i klassen.

Kraftig økning

– Vi har gode erfaringer med dette fra treforedlingsindustrien. Vi offentliggjorde oversikter over de forskjellige bedriftenes innsats, og det stimulerte

til intern konkurranse mellom bedriftene, sier Haug.

Pil står bak initiativet om frivillige avtaler mellom stat og industri, for å redusere utslippene av klimagasser.

Pils medlemmer står for en svært kraftig økning i utslippene av CO₂. De er først og fremst knyttet til ferro- og aluminiumsindustri. Slike utslipp har direkte tilknytning til størrelsen på produksjonen, ikke hvor

energieffektiv bedriften er.

– Men det er jo rart å inngå en frivillig avtale med staten med løfte om å slippe en CO₂-avgift som dere likevel ikke ville blitt krevet for?

– Vi har ikke tidligere fått noen garanti for at en avgift ikke kommer. Og nå har vi et svar hvis Naturvernforbundet eller andre kommer med ufornuftige forslag om nye CO₂-avgifter, svarer Haug.

Miljø på nett

I denne spalten presenterer vi steder på Internet som handler om miljø.

Solenergi

Ved å besøke Photovoltaic Devices and Systems ved universitetet i Sydney, kan du få en del informasjon om solen-

ergi. Adresse: <<http://www.vast.unsw.edu.au/pv.html>>.

Amazonas

Vil du hente ned satellitbilder over Amazonas, og sjekke annen miljøinformasjon fra Brasil, kan du besøke Grids kontor

i landet på <<http://www.inpe.br/grid/home>>.

Nansen-senter

Nansen-senteret, omtalt på side 1 i denne bulletinen, treffes på <<http://www.nrsc.no:8001/>>, riktig nok noe uferdig.

Takk for
støtten!

EWOS

Felleskjøpet
fiskefor as

EL-TRADE

Støtt
Naturvern-
forbundet!

Verdiløs fransk atomrapport

Frankrikes rapport til EU om atomprøvesprengningene er ubrukelig, hevder en sentral EU-kilde. Og atomforskere mener at president Jaques Chirac lyver om miljøkonsekvensene for Fransk Polynesia.

N&M Bulletin
Ole P. Pedersen

Det er i den danske avisen Information at kritikken mot Frankrikes atomrapport kommer fram. Ut fra rapporten er det umulig å vurdere miljø- og sikkerhetsrisikoen ved de åtte planlagte prøvesprengningene i Stillehavet.

– Den franske «redegjørelsen» er helt utilstrekkelig, og svarer slett ikke på spørsmålet, sier en kilde i EU-kommisjonen til Information.

Det kommisjonen ønsket å vite om prøvesprengningene,

var blant annet:

- Hvor store er bombene?
- Hvor dypt nede skal de sprenges?
- Hva kan gå galt?
- Hva gjøres hvis noe går galt?
- Hvordan vurderer franskmennene langtidseffektene av sprengningene?

Men dette vil Frankrike ikke svare EUs miljøkommisjonær Ritt Bjerregaard på. Rapporten handler bare om målinger som viser effekten av tidligere sprengninger.

Danskene tause

Utenriksminister Niels Helveg Petersen i Danmark har kommet under sterkt press fra opposisjonen i Folketinget, for å ta atomprøvesprengningene opp på topplan i EU. Et flertall i det danske Europa-utvalget ønsker en dansk reaksjon i EU, men ifølge Information er det uaktuelt for den sosialdemokratiske ministeren.

– Den franske atomstyrken er et fransk anliggende, og jeg syns ikke at det skal gjøres til

en EU-sak, sier utenriksministeren til Information.

Det er et uformelt EU-møte i Spania 9. og 10. september, hvor saken kunne blitt tatt opp. Danmark vil i stedet diskutere saken på tomannshånd med Frankrike.

- Chirac lyver

Franske atomforskere går til kraftig angrep på egne myndigheter i denne saken. Lederen for den franske kommisjonen for uavhengig forskning og informasjon om radioaktivitet, Michele Rivasi, sier til Reuter at den franske rapporten skjuler eller kraftig underverdner miljøkonsekvensene.

Ifølge Rivasi vil hver atom-bombe sprengte ut et 50 meters bredt krater, som vil være meget radioaktivt. Men atollene vil ikke være sterke nok til å hindre at radioaktiviteten leker ut, ifølge forskerne.

– Det eneste spørsmålet er når radioaktiviteten kommer til å lekke ut, sier John Hassard ved London Imperial College.

Lover tiltak mot miljøtrussel

Avløpsrenseanlegg og vassdrag tilfører Indre Oslofjord betydelige mengder miljøgifter, viser en fersk rapport. Statens forurensnings-tilsyn (SFT) lover tiltaksplan i løpet av høsten.

N&M Bulletin
Reidar Evensen

På bakgrunn av de høye miljøgiftkonsentrasjonene som ble påvist i Oslos havnebasseng i 1991/92, har Norsk institutt for vannforskning (Niva) gjennomført omfattende miljøundersøkelser i Indre Oslofjord. Den siste av syv rapporter ble overlevert oppdragsgiver SFT tidligere i år. Rapporten kart-

legger forurensningskildene: Renseanleggene og vassdragene.

Niva påviser at meget høye konsentrasjoner av ulike miljøgifter slippes ut i Oslofjorden. Selv om renseanleggene forhindrer enda større utslipp, skjer det fortsatt store tilførsler av kvikksølv, kadmium, krom, kobber, sink, PCB og PAH via byens to store avløpsrenseanlegg, Bekkelaget og Vestfjorden.

Rapporten gir også klar melding om at nedre del av byens vassdrag er sterkt forurenset av tungmetaller og at de tilfører fjorden store mengder bly, kvikksølv, PCB og PAH.

Niva-undersøkelsene viser også at overvannet i hele Oslo

sentrum er betydelig forurenset, noe som blant annet knyttes til utslipp og avrenning fra veitrafikken. Niva-rapporten påviser dessuten at bunnsedimentene i havnebassenget er en forurensningstrussel. De inneholder store mengder miljøgifter som stadig virvles opp.

Tiltaksplan

Til tross for Nivas omfattende miljøundersøkelser: De kan ikke si noe sikkert om kildene til de store mengdene miljøgifter som strømmer gjennom renseanleggene og vassdragene.

En tiltaksplan for å prøve å rydde opp i miljøtrusselen i Indre Oslofjord er på trappene. SFT lover å offentliggjøre tiltaksplanen i løpet av høsten.

Aids gir HKFK-forbud?

En ny rapport fra FNs miljøprogram, UNEP, viser at det er en mulig sammenheng mellom utvikling av Aids og uttynning av ozonlaget, skriver Agence Europe. Medlemmer av EU-parlamentet ber EU-kommisjonen å vurdere forbud mot de ozonnedbrytende HKFK-gassene. HKFKene har nå stort sett erstattet KFK-ene, de aller viktigste ozonnedbrytende gassene.

Silikon farlig for dykkere

Dykkere bør være forsiktige med å operere silikon inn i kroppen. I følge bladet Dykking eksploderte silikonbrystet til en amerikansk, kvinnelig dykker, under en oppstigning fra 30 meters dyp. Kvinnen ble stygt skadd, og har små muligheter til å få tilbake sitt kunstige utseende.

Mer frihandel og miljø

Nedbygging av handelsbarrierer. Det er det mest konkrete forslaget fra de nordiske regjeringene for å styrke miljøets plass i verdenshandelen. Regjeringene er også skeptiske til generelle miljøklausuler i handelen.

N&M Bulletin
Jon K. Berg

N&M Bulletin har fått tilgang til et forslag til uttalelse fra de nordiske regjeringene angående forholdet mellom handel, miljø og arbeid. Det er det danske Utenriksdepartementet som har utarbeidet forslaget. Det støttes i all hovedsak av det norske Utenriksdepartementet. Nordisk Råd er rammen for

uttalelsen, og den skal brukes i det videre arbeidet innenfor WTO (Gatt), OECD, ILO og EU om disse spørsmålene.

Vet for lite

I dokumentet slås det fast at kunnskapen om miljø og handel i dag er for liten. «Der udestår et omfattende analysearbeide, inden vi har det nødvendige vidensgrundlag,» heter det.

Det uttrykkes videre en skepsis overfor en bred adgang til miljøklausuler i handelsavtaler. Grunnen er at det kan hemme u-landets mulighet til å finansiere miljøbeskyttelse. Dessuten kan det oppstå utilsiktede negative sosiale bivirkninger, mener regjeringene.

Lite konkret

Handlingsprogrammet til de nordiske regjeringene i spørsmålet om handel og miljø er:

- Å arbeide for nedbygging av de internasjonale handelsbarrierene
- Å gå inn for at det utarbeides multilaterale retningslinjer for samspillet mellom miljøhensyn og den frie vareflyten. Det sies ingenting om hvordan retningslinjene skal være.
- Å arbeide for at det i enkelte miljøavtaler kan brukes handelsbestemmelser, for eksempel forbud mot handel av visse produkter

India leder an

India satser på å være verdens største produsent av vindenergi innen fem år, melder Reuter. Deter i dag 19 vindkraftstasjoner i India, og flere er på trappene.

VIKING SUPPLY SHIPS A.S

Owners of Offshore Servicevessels and Drilling Rigs • Marine Consultants

POSTAL ADDRESS: P.O. BOX 9, N-4601 KRISTIANSAND, NORWAY • OFFICE: VESTERVEIEN 15 B
TELEPHONE: +47 38 02 23 40 • TELEX: 21515 BENDT N • TELEFAX: +47 38 02 57 67 • REG.NO.: 951408743

FRETEX

GJENBRUK • RESSURSGJENVINNING • VERDISKAPNING
FOR MANNESKETS OG MILJØETS SKYLD

Tøy – Møbler – Tekstiler – Pussefiller

Hvitevarer – Makulatur

Tømming av leiligheter – dødsbo.

Fretex er en arbeidsmarkedsbedrift hvor yrkesrettet attføring står i fokus.

Du er alltid velkommen til en lønnsom handel.
DINE GAVER HJELPER OSS Å HJELPE ANDRE!

TELEFON 51 57 11 00 – FAX: 51 57 06 70

WORMALD SIGNALCO A/S

Stanserveien 4, Boks 52 Kalbakken, 0801 OSLO
Tlf.: 22 25 14 60 Telefax: 22 25 11 41
Avdelingskontorer: Bergen og Narvik
Skuteng forhandler over hele landet.

INERGEN

er en 100% miljøvennlig og personssikker
brannsløkkemiddel.

INERGEN, brannvern i
harmon med
MILJØET

Besøk vår stand 61 på Safe-Sec 95
25-27 okt INFO-RAMA

HASTEBLAD Ettersendes ikke ved
varig adresseendring.

Returadresse:
Natur & Miljø Bulletin
Boks 2113 Grünerløkka
0505 Oslo

16 • N&M Bulletin

Nr 15. 8. september • 1995

Du trenger ikke være nærsynt.

Du trenger ikke være prektig.
Du trenger ikke engang være kristen.

Det holder at du bryr deg litt om menneskene rundt deg.

Stem KRISTELIG FOLKEPARTI

La Famula 04-99